

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р **Илияна Марчева** от Института за исторически изследвания –БАН
За научната продукция на гл. ас. д-р **Диана Велева Иванова**, единствен кандидат в конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“ в ПН 2.2 *История и археология*, по научната специалност *Нова и най-нова обща история (История на Централна Европа)*, обнародван в "Държавен вестник", бр. 54 от 04.07.2023 г., съгл. чл. 80, ал. 3 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Д-р Диана Иванова се представя в конкурса с впечатляваща научна продукция, изразила се в 2 монографии, 25 статии и студии, 2 учебни помагала за студенти, с участия в 17 научни проекта, от които 3 международни и 1 финансиран от ФНИ, и в многобройни конференции у нас и в чужбина, от които събира 890 точки при необходимите 380 точки според ЗРАСРБ за академичната длъжност „доцент“ и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Впечатляващо е, че д-р Диана Иванова е превишила многократно и допълнителните Вътрешни правила на ЮЗУ по отношение показател Е, получавайки 255 точки при минимум 30.

Нейната продукция, както и цитатите (29 в български и международни издания, включително и в 4 реферирани и индексирани списания) на нейните трудове, от които тя получава 190 точки при необходимите 50 точки според Националните минимални изисквания за академичната длъжност „доцент“ и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“, са свидетелства, че д-р Иванова е утвърден и разпознаваем учен. Общо 1080 точки, които д-р Иванова събира като изследовател, надхвърлят изискваните на национално и университетски ниво 430 точки. Това означава, че д-р Д. Иванова съвсем основателно е допусната до конкурса и е достоен кандидат.

Нещо повече, тя е сред малкото български специалисти по съвременна история на страните от Централна Европа – Чехословакия (по-късно Чешка република и Словакия), Полша и Унгария от падането на Берлинската стена до включването им и активното им съществуване като членки на ЕС. Именно на историята на тези три страни от Централна Европа не като географско, а като геополитическо понятие, са посветени всички статии и студии на Иванова, както и нейният хабилитационен труд „Аспекти на външната политика на държавите от Вишеградската група“, Университетско издателство „Неофит Рилски“, Благоевград 2023, 343 с., научни

рецензенти проф. д-р Искра Баева и доц. д-р Иван Петров. Той е бил обсъден и приет на заседание на катедра „История“ на ПИФ-т на ЮЗУ с Протокол №9 от 23.02.2023 г., като са спазени изискванията на Вътрешните правила на ЮЗУ за двама научни рецензенти, един от които е външен.

Основните проучвания на д-р Иванова са направени по класическия академичен канон – тезите ѝ са изведени върху обилна изворова база, която, от една страна, показва съвременните възможности от България да се анализира историята на други държави. От друга страна, тя сочи, че трябва да се отдаде дължимото на д-р Иванова да търси и открива документи, характерни за историческите изследвания – на официални институции, спомени, речи, статистически сборници, преса, основно достъпни он-лайн, за да осветли съвременните събития от близкото или съвсем настоящото време. Тези извори тя коректно използва и цитира. Същото може да се каже и за историографската култура на Иванова по отношение на научната литература на основни европейски езици по проблемите на развитието на страните от Централна Европа от началото на 90-те години на XX век до началото на трето десетилетие на XXI век. Класически са и методите на историческо дирене, които прилага Иванова – историческия метод и историко-правния, макар те да не са споменати изрично в тестовете ѝ. А това говори, че кандидатката е истински професионалист в областта на съвременната история.

Запознаването с нейните текстове също така я представя като автор с важни приноси за съвременната история на Централна Европа и на нейното развитие в ЕС. Напълно подкрепям много подробната и добросъвестна автосправка за тях.

Всичко това, заедно с големия ѝ опит в преподавателската работа по нова и най-нова обща история в ПИФ на ЮЗУ, недвусмислено свидетелства, че д-р Иванова е напълно подходяща да заеме академичната длъжност „доцент“.

В това ме убеждава и зрелият резултат от творческите усилия на Иванова след защитата през 2006 г. на дисертацията ѝ „Източноевропейските революции от 1989 г. (Чехословакия, Полша и Унгария) и отражението им в България“, обединил и надградил голяма част от нейните студии и статии, както са изискванията на Вътрешните правила на ЮЗУ, а именно монографията „Аспекти на външната политика на държавите от Вишеградската група“. Тя съдържа всички необходими елементи на хабилитационен труд – увод с историографски и извороведчески аспекти, четири глави, заключение, резюме на английски език, използвани източници, приложения и списък със съкращения.

Разработените аспекти на външната политика на страните от Вишеградската група /известна като Вишеградската тройка, а след разделянето на Чехословакия – Вишеградската четворка/, представляват не просто външната и отчасти вътрешната политика на отделните страни, а и техните обединени усилия в рамките на групата да отговорят на задачите и предизвикателствата на общоевропейската външна политика. Намирам за важен историографски принос на д-р Иванова умелото анализиране, систематизиране и периодизиране на действията на страните – членки на групата, определяна като субрегионална организация в рамките на ЕС, да водят външна политика, координирана помежду им и с тази на ЕИО и по-късно Европейския съюз и да постигнат целите си – приемането им за равноправни членки на НАТО и ЕС. Това е направено в резултат на убедителен разказ за сходното историческо развитие – прехода и болезнените реформи за пазарна икономика и парламентарна демокрация, а също и за политическите факторите в отделните страни и техните действия за общата цел – оцеляване в геополитическата буря след падането на Берлинската стена и присъединяването към евроатлантическите структури.

Приноси са и историческите разкази за ролята на страните от Вишеградската група в политиката за Източно партньорство като важна инициатива на Европейската политика за съседство, включително и много актуалната им позиция по Украйна и нейната евроинтеграция от 2004 г. насетне, и особено в мигрантската криза в ЕС от 2015 г. и до днес. Д. Иванова разкрива не само общите действия, но и на какво се дължат различията в поведението на страните, търсейки обяснения в близкото и по-далечно минало на страните от Централна Европа. Например наличието на толерантното отношение в Чехия към многобройни чужденци от Украйна, Русия, Виетнам, Китай и др. още от 90-те години, нейната политика за интеграция дават обяснение за поведението на Чехия на мигрантската криза от 2015 г., въпреки общите декларации на Вишеградската група. Едно от условията е владението на езика, нещо което е твърде затруднително за всеки, който иска да се засели в Унгария. Затова последната остава затворена и през 90-те години, което се отразява на позицията ѝ впоследствие. Похвално е усилието на Иванова да разгледа и проблема с украинските бежанци вследствие на войната от 2022 г. и решението му в различните страни като съществен момент в съвременната текуща история на Централна Европа.

Д. Иванова се стреми да онагледни своите анализи с таблици в текста и в приложенията, които показват умения да обобщава и нагледно да представя своите изводи. Например нейната убедителна за мен периодизация на дейността на

Вишеградската група е обобщена в Приложение 6. Същото може да се констатира и за систематизация на акцентите в дейността на групата при различните ротационно осъществяващи се председателства в Приложение 5. Само може да се съжاليا, че монографията не е снабдена с именен показалец, който би улеснил много читателите, които се интересуват от историята на Централна Европа в съвременната епоха.

Прави много добро впечатление и балансираният стил на изложението, без политизация и идеализация на действията на страните от Вишеградската група, което според мен е важен белег за високия професионализъм на Иванова.

Похвално д-р Иванова се стреми и успява да удържа изследователския поглед върху основната тема – Вишеградската суборганизация и нейната външна политика. Струва ми се, обаче, че работата само би спечелила, ако голямата геополитика (отношенията САЩ - ЕС- страните от Вишеград, вижданията на Германия, Франция и Брюксел за бъдещето на ЕС) беше намерила малко по-голямо място в разказа за опитите на централноевропейските страни да следват външна политика съвместно и по отделно особено след влизането им в Европейския съюз и НАТО. Така по-ясно би се открила позицията на Иванова, че Вишеградската група не е временен съюз, а обединение, което би могло да се възроди, както показва неговата история. Една от основателните според мен причини за подобен извод на Велева е посочената от нея липса на институционализация. Други основания за укрепване на обединението Иванова сочи евентуалните общи цели и политики на вътрешните политически актьори. Но не трябва да се пренебрегва факто доколко състоянието и развитието на самия ЕС ще благоприятства или ще затормозява дейността на Вишеградските страни.

Имайки предвид, че гл. ас. д-р **Диана Велева Иванова** не само покрива, но и далеч надхвърля националните и вътрешноуниверситетските изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“; че основната ѝ научна продукция и хабилитационният ѝ труд напълно отговарят и покриват темата на обявения конкурс и са реален принос в неговото проучване за българската историческа наука, предлагам на Научното жури да гласува за присъждане на гл.ас. д-р Иванова научната длъжност „доцент“ по професионално направление 2. 2. История и археология, научна специалност „*Нова и най-нова обща история (История на Централна Европа)*“. Аз съвсем убедено ще гласувам „за“.

02.10.2023

Проф. д-р Илияна Марчева

O P I N I O N

By Prof. Dr. Iliyana Marcheva from the Institute for Historical Studies

– Bulgarian Academy of Sciences

For the scientific production of Chief Assistant Professor Diana Veleva Ivanova, PhD, the only candidate in the competition for the academic position of "Associate Professor" in professional field 2.2 History and Archaeology, in the scientific specialty “Modern and Current World History (History of Central Europe)”, published in the "State Gazette ", no. 54 of 04.07.2023, acc. Art. 80, para. 3 of the Internal Rules for the Development of the Academic Staff at the Neofit Rilski University.

Dr. Diana Ivanova presented herself in the competition with an impressive scientific production, expressed in 2 monographs, 25 articles and studies, 2 teaching aids for students, with participation in 17 scientific projects, of which 3 international and 1 funded by the National Institute of Scientific Research, and in numerous conferences in our country and abroad, of which he collected 890 points out of the required 380 points according to the ZRASRB for the academic position of " Associate Professor " and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of the Neophyte Rilski State University. It is impressive that Dr. Diana Ivanova has repeatedly exceeded the additional Internal Rules of the Neofit Rilski University regarding indicator E, receiving 255 points out of a minimum of 30.

Her production, as well as the citations (29 in Bulgarian and international editions, including 4 refereed and indexed journals) of her works, from which she received 190 points out of the required 50 points according to the National minimum requirements for the academic position " Associate Professor " and the Internal Rules for the development of the academic staff of the "Neofit Rilski" University, testify that Dr. Ivanova is an established and recognizable scientist. A total of 1,080 points that Dr. Ivanova collects as a researcher exceed the 430 points required at the national and university level. This means that Dr. D. Ivanova was quite rightly admitted to the competition and is a worthy candidate.

Moreover, she is among the few Bulgarian specialists in the recent history of the countries of Central Europe - Czechoslovakia, later Czech Republic and Slovakia, Poland and Hungary from the fall of the Berlin Wall to their inclusion and active existence as EU members. All of Ivanova's articles and studies, as well as her habilitation thesis "Aspects of the foreign policy of the countries of the Visegrad Group", University Publishing House "Neofit Rilski", Blagoevgrad 2023, 343 p., scientific reviewers Prof. Dr. Iskra Baeva and Associate Professor Dr. Ivan Petrov, are dedicated to the history of these three countries of Central Europe, not as a geographical, but as a geopolitical concept. It was discussed and adopted at a meeting of the "History" department of the Faculty of Law and History of the University with Protocol No. 9 dated 23.02.2023, and the requirements of the Internal Rules of the University for two scientific reviewers, one of which is external, were met.

All this, together with her great experience in teaching modern and recent world history at the Faculty of Law and History of Neofit Rilski University, unequivocally testifies that Dr. Ivanova is perfectly suited to occupy the academic position of "associate professor".

I am also convinced of this by the mature result of Ivanova's creative efforts after the defense in 2006 of her dissertation "The Eastern European revolutions of 1989 (Czechoslovakia, Poland and Hungary) and their reflection in Bulgaria", which united and upgraded a large part of her studies and articles, as required by the Internal Rules of the Neofit Rilski University, namely the monograph "Aspects of the foreign policy of the Visegrad Group countries". It contains all the necessary elements of a habilitation thesis - an introduction with historiographical and iso-historical aspects, four chapters, a conclusion, a summary in English, sources used, appendices and a list of abbreviations.

The aspects studied of the foreign policy of the countries of the Visegrad Group represent not only the foreign and partly the domestic policy of the individual countries, but also their united efforts within the group to respond to the tasks and challenges of pan-European foreign policy.

I find it an important historiographical contribution of Dr. Ivanova's skillful analysis, systematization and periodization of the actions of the member countries of the group, defined as a subregional organization within the EU, to conduct a foreign policy coordinated among themselves and with that of the EEC and more later the European Union and to achieve their goals - their

acceptance as equal members of NATO and the EU. This is done as a result of a convincing narrative of the similar historical development - the transition and painful reforms to a market economy and parliamentary democracy, and also of the political factors in individual countries and their actions for the common goal - surviving the geopolitical storm after the fall of the Berlin Wall and joining the Euro-Atlantic structures

The historical narratives on the role of the Visegrad Group countries in the Eastern Partnership policy as an important initiative of the European Neighbourhood Policy are also useful, including their very recent position on Ukraine and its European integration since 2004, and especially in the EU migrant crisis since 2015 and until today. D. Ivanova reveals not only the common actions, but also the differences in the behaviour of the countries, seeking explanations in the recent and more distant past of the Central European countries. Ivanova's effort to consider the problem of Ukrainian refugees in the aftermath of the 2022 war and its solution in different countries as a significant moment in the contemporary current history of Central Europe is also commendable.

D. Ivanova takes pains to illustrate her analyses with tables in the text and in the appendices, which show a skill in summarizing and visually presenting her conclusions.

The balanced style of the presentation, without politicization and idealization of the actions of the Visegrad Group countries, which in my opinion is an important sign of Ivanova's high professionalism, makes a very good impression.

It is commendable that Dr. Ivanova strives and manages to keep the research perspective on the main topic - the Visegrad sub-organisation and its foreign policy. It seems to me, however, that the work would only have benefited if the geopolitics (USA - EU -Visegrad relations, the views of Germany, France and Brussels on the future of the EU) had found a little more space in the narrative about the attempts of the Central European countries to pursue foreign policy jointly and separately especially after their entry into the European Union and NATO. This would make Ivanova's position that the Visegrad Group is not a temporary alliance, but one that could be revived, as its history shows, stand out more clearly. One of the valid reasons, in my opinion, for Veleva's conclusion is the lack of institutionalization indicated by her. Other reasons for strengthening

the union Ivanova points to the possible common goals and policies of the internal political actors. But one should not ignore the fact to what extent the state and development of the EU itself will favor or hinder the activities of the Visegrad countries.

Bearing in mind that Ch. Assistant Professor Diana Veleva Ivanova, PhD, not only meets, but also far exceeds the national and intra-university requirements for holding the academic position of "associate professor"; that her main scientific production and her habilitation work fully meet and cover the topic of the announced competition and are a real contribution to its research for Bulgarian historical science, I propose to the Scientific Jury to vote for the awarding of. Dr. Diana Ivanova the scientific position of "Associate Professor " in professional field 2. 2. History and archeology, scientific specialty "Modern and Current World History (History of Central Europe)". I will definitely vote yes.

October 02, .2023

Prof. Dr. Iliyana Marcheva